



UNIVERSITY OF GRAZ
Department of Philosophy



Spravedlivý a robustní přechod k uhlíkové neutralitě: Rámec, jímž se má řídit vnitrostátní politika

K naplnění klimatických cílů musí být přechod na čisté nulové emise sociálně spravedlivý a politicky přesvědčivý. Vydali jsme Příručku¹, která poskytuje rámcový návod, jak toho dosáhnout napříč odvětvími a celou ekonomikou. Spravedlivá transformace vyžaduje ve veřejné správě přijetí opatření, která přesahují sektorové klimatické politiky a odpovědnost za ně nese vícero ministerstev. Představená Příručka je modulární a jedná se o referenční zdroj, který mohou čtenáři používat po částech i jako celek, jak je to pro jejich práci relevantní. Obsahuje křížové odkazy, které umožňují zkoumat vzájemné vazby oblastí. Příručka vychází ze špičkového výzkumu a příkladů dobré praxe vymezených v pěti fázích cyklu spravedlivé transformace a pro každou fázi obsahuje poučení a pokyny pro tvůrce politik i podrobné informace o přístupech, které lze použít, včetně praktických zdrojů pro další vzdělávání. Příručka se zaměřuje na Evropu a obsahuje případové studie z Británie, Švýcarska, Norska, Irska a Česka. Může být přínosná též pro nevládní organizace, odbory, podniky, mezinárodní organizace a finanční instituce, jimž může pomoci definovat očekávání a požadavky spojené s transformací.

Fáze 1 – Plánování a analýza – nastiňuje, jak mohou vlády analyzovat rizika a příležitosti transformace tak, aby plánování transformace bylo sociálně spravedlivé a politicky přesvědčivé. Analýza by měla využívat kvantitativních i kvalitativních nástrojů, jako je např. ekonomické modelování, indexy blahobytu, ekonometrie, analýza textů či politicko-ekonomická analýza. Nezávislé výbory či komise pro spravedlivou transformaci mohou poskytovat důvěryhodné odborné poradenství ve sporných oblastech politiky.

Fáze 2 – Účast a projednávání – vede tvůrce politik ke konzultacím a spoluvytváření politiky spravedlivé transformace se stakeholdery a veřejností. Mezi důležité metody patří deliberativní fóra, jako jsou občanská shromáždění a panely, sociální dialog mezi vládou, podniky a odbory, a cílené oslovování se zaměřením na zapojení zranitelných osob a marginalizovaných skupin.

Fáze 3 – Tvorba politiky – ukazuje, jakými způsoby lze do procesů transformace důvěryhodně zařadit poskytování finanční a nefinanční pomoci cílovým skupinám podle jejich specifických potřeb, např. podpořit domácnosti v souvislosti s náklady spravedlivé transformace, povzbudit podniky a komunitní organizace k investicím, a přitom dosáhnout genderové a jiné sociální spravedlnosti. Ministerstva financí mohou hrát ústřední roli prostřednictvím směřování fiskální politiky.

Fáze 4 – Implementace a odpovědnost – zdůrazňuje, že efektivní politika spravedlivé transformace vyžaduje také spolupráci národních vlád s regiony. Právo v procesech transformace dává právní rámec a pravidla odpovědnosti; Příručka komentuje základní prameny práva relevantní pro spravedlivou klimatickou transformaci, včetně mezinárodních úmluv.

Fáze 5 – Monitoring a hodnocení – je nově vznikající oblastí praxe spravedlivé transformace. Příručka předkládá doporučení pro účinné monitorování a hodnocení, jejichž výsledky by se měly promítnout do aktualizací plánů a politik.

¹ Příručka byla publikována v anglickém jazyce pod názvem „Just and robust transitions to net zero: A framework to guide national policy“. Její plný text je ke stažení [zde](#). Příručku připravili a společně vydali: University College London, London School of Economics and Political Science, Ústav státu a práva Akademie věd ČR, University of Graz, Center for International Climate and Environmental Research, a Norwegian University of life Sciences. Jedná se o výstup tříletého projektu [JUSTDECARB project](#) (2020–2023).

Hlavní autoři a kontakty:

Rob Macquarie (Independent Climate Policy Consultant), rj.macquarie@gmail.com
Fergus Green (University College London), fergus.green@ucl.ac.uk

Kontaktní osoba pro ČR:

Hana Müllerová (Ústav státu a práva AV ČR), hana.mullerova@ilaw.cas.cz